

Ministerie van Justitie
Dienst Justitiële Inrichtingen

Dienst Justitiële Inrichtingen

Jaarbericht 2006

Waar vrijheid ophoudt en weer kan beginnen

Justitie

Ministerie van Justitie
Dienst Justitiële Inrichtingen

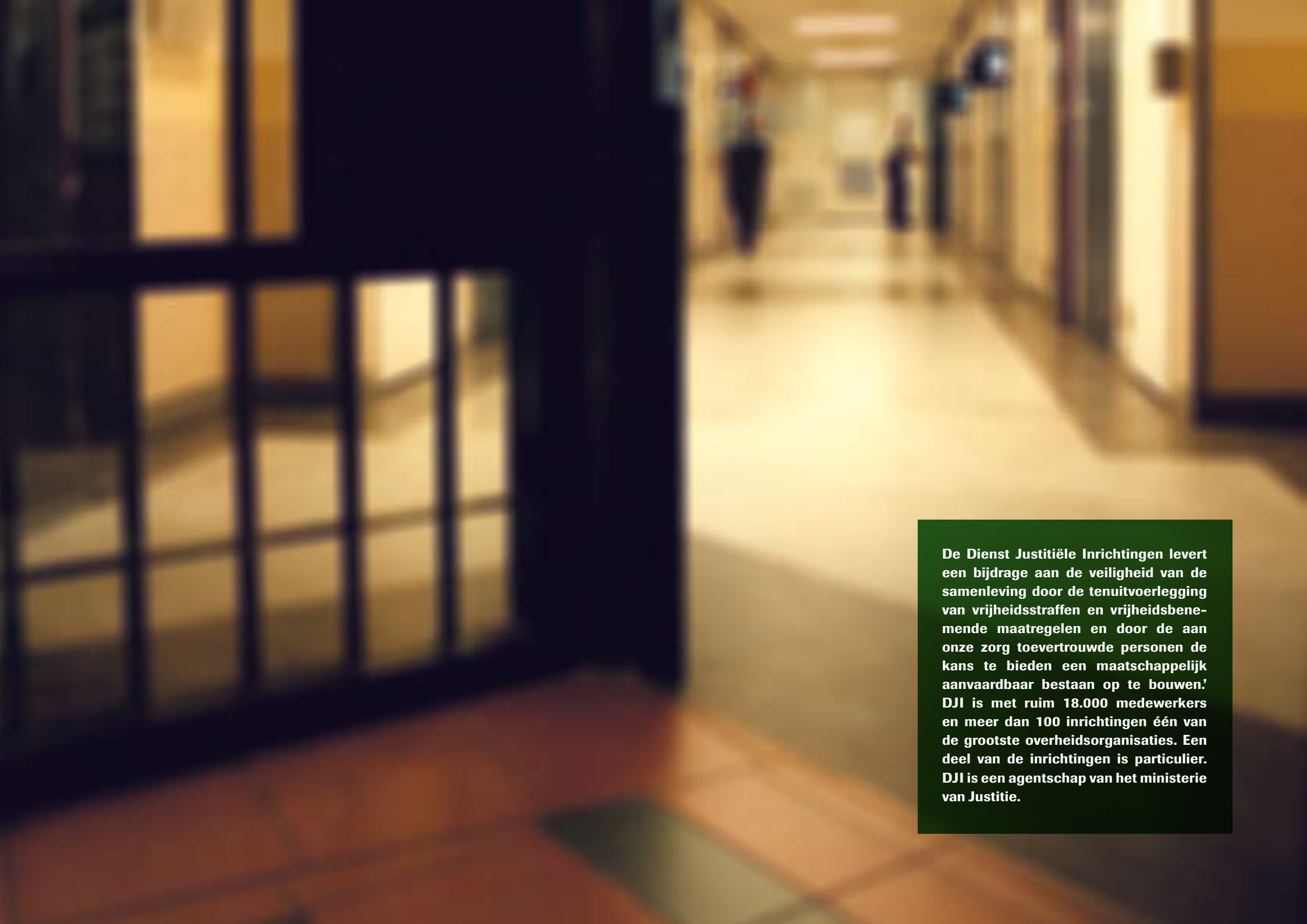
Dienst Justitiële Inrichtingen
in vogelvlucht

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
Veiligheid DJI: hoge prioriteit	8
INTERVIEW	9
Jongeren begeleiden van binnen naar buiten: standaardrecept bestaat niet	
Gevangeniswezen vernieuwt zich stap voor stap	12
Terugdringen Recidive en Nazorg	13
Detentieconcept Lelystad: techniek en eigen verantwoordelijkheid	14
INTERVIEW	15
Strak plannen, flexibel oplossen	
Identiteit vaststellen met biometrie	18
Gedetineerden met een terroristische achtergrond	19
Open dag 2006 trekt veel bezoekers	20
Directie Bijzondere Voorzieningen: ontwikkelingen	

INTERVIEW	21	Bureau Integriteit & Veiligheid: integriteitschendingen voorkomen en aanpakken	37
Zorg na detentie: Tussen vastzitten en op eigen benen staan			
Plan van aanpak 'TBS en forensische zorg in strafrechtelijk kader'	24	Dienst Geestelijke Verzorging: meer inzicht in welzijn	38
Forensisch Psychiatrisch Toezicht helpt bij terugkeer in maatschappij	26	INTERVIEW	39
INTERVIEW	27	Behandeld worden in een tbs-kliniek: vallen en opstaan	
Forensisch milieuonderzoek: Laveren tussen uitersten		DJI presenteert visie op gezondheidszorg	42
Vernieuwing forensische zorg: meer samenhang tussen straf en zorg	30	Dienst Vervoer en Ondersteuning bereidt zich voor op C2000	43
Minder onttrekkingen tbs-gestelden	31	DJI-landkaart	44
Jeugd scheidt civielrechtelijk van strafrechtelijk	32	Organigram	45
INTERVIEW	33	Jaarcijfers Dienst Justitiële Inrichtingen	46
Geestelijk verzorger in een uitzetcentrum: tussen hoop en vrees		COLOFON	58
Recidive van jongeren tegengaan	36		

De Dienst Justitiële Inrichtingen levert een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving door de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenevende maatregelen en door de aan onze zorg toevertrouwde personen de kans te bieden een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan op te bouwen.' DJI is met ruim 18.000 medewerkers en meer dan 100 inrichtingen één van de grootste overheidsorganisaties. Een deel van de inrichtingen is particulier. DJI is een agentschap van het ministerie van Justitie.

Voorwoord

“Waar vrijheid ophoudt en weer kan beginnen”, dat is waar DJI voor staat. 18.000 DJI'ers leveren dagelijks een essentiële bijdrage aan de veiligheid van de samenleving. Deze maatschappelijke verantwoordelijkheid raakt de politiek, medewerkers, ingeslotenen en hun families op allerlei manieren. Het werk draait om veiligheid en mensen en dat maakt het interessant maar tegelijkertijd ook kwetsbaar. Interessant, omdat het werk zich vooral achter muren afspeelt en toch dagelijks in de media te volgen is. Kwetsbaar, omdat het vaak de incidenten zijn die de aandacht trekken. Ik realiseer me tegelijkertijd ook heel goed dat dit een organisatie is waarbij altijd incidenten zullen voorkomen. Dat is inherent aan het werk en daar wil DJI ook op aanspreekbaar zijn. Dat past bij een transparante uitvoeringsorganisatie en alleen zo kan DJI zichzelf blijven verbeteren en ontwikkelen om aan de vraag van de samenleving en de politiek te kunnen voldoen.

Veiligheid is de kerntaak van DJI. Wij zijn ons hier ieder moment van bewust en hebben een bijzondere verantwoordelijkheid hierin. De bevindingen uit het onderzoek naar de brand in het cellencomplex op Schiphol-Oost, waarbij 11 doden waren te betreuren, hebben ons dan ook geraakt. In de reactie van het kabinet op dit onderzoek zijn actiepunten benoemd waarmee wij in het programma Veiligheid DJI direct aan de slag zijn gegaan. Daarmee werkt DJI aan het verbeteren van de fysieke veiligheid van ingeslotenen, personeel en bezoekers.

Ook DJI zelf bleef sterk in beweging. De komende jaren wordt doorgewerkt aan de vernieuwing van de organisatie en een nieuwe besturing binnen DJI. Invoering van een andere werkwijze in de gevangnissen en de terugdringing van recidive, maar ook de ontwikkelingen in de vreemdelingendetentie, zijn stuk voor stuk belangrijke trajecten.

Binnen de sector Jeugd is veel voorwerk verricht om vanaf 2008 in fases civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste jongeren gescheiden te plaatsen. Daarnaast stellen we alles in het werk om jongeren te behoeden voor terugval in de criminaliteit. Daarom blijft resocialisatie één van de prioriteiten.

Het eindrapport, ‘TBS vandaag over gisteren en morgen’ van de tijdelijke Tweede Kamercommissie Visser, bevestigde het belang van de TBS-maatregel. De aanbevelingen die in de kabinetsreactie bekrachtigd zijn, moeten de uitvoering van de maatregel verbeteren. Ook bij die aanbevelingen, die leiden tot vernieuwing van de forensische zorg, speelt DJI een grote rol. In 2006 zijn wij dan ook voortvarend hiermee aan de slag gegaan.

Naast de veranderingen en verbeteringen, gaat het reguliere werk echter gewoon door. En daar ben ik buitengewoon trots op. Dagelijks zetten 18.000 medewerkers zich in om een bijdrage te leveren aan de veiligheid in Nederland, binnen ruim 100 inrichtingen. Een aantal van deze collega's komt in deze uitgave zelf aan het woord. Zij vertellen hoe ze elke dag weer beveiligen of verzorgen, insluiten of ontslaan, stimuleren of kalmeren. Zij laten zien dat het werk van DJI zich afspeelt achter gesloten deuren, maar tegelijkertijd middenin de samenleving.

Gijs Wouters

Hoofddirecteur Dienst Justitiële Inrichtingen

Veiligheid DJI: hoge prioriteit

Een van de prioriteiten van DJI in 2006 was het programma Veiligheid DJI. Dit programma bundelt een flink aantal brand- en andere veiligheidsmaatregelen. Vertrekpunt bij het opstellen van het programma was de kabinetsreactie op de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV). De OVV heeft eind 2005, onder leiding van prof. mr. Van Vollenhoven, uitgebreid onderzoek gedaan naar de oorzaken van de cellenbrand op Schiphol.

Uiteraard doet DJI er alles aan om herhaling te voorkomen. Waar nodig worden voorschriften aangescherpt of aanvullende maatregelen getroffen. Het is dus van groot belang de regelgeving en het veiligheidsbeleid binnen DJI aan te scherpen én meer eenheid te creëren. Het programma Veiligheid DJI richt zich op beide. Zo hebben alle inrichtingen binnen alle sectoren voldoende handvatten om wet- en regelgeving op eenduidige en doeltreffende wijze uit te voeren.

Een voorbeeld van een maatregel uit het programma waar in 2006 direct aan is begonnen, is één calamiteiten-basisplan, waarmee binnen heel DJI kan worden gewerkt. Daarnaast is een grootscheepse actie gestart om alle (ongeveer 13.000) executieve medewerkers een basisopleiding Bedrijfs-hulpverlening te laten volgen vóór 1 april 2007. Hierdoor moesten in korte tijd duizenden extra medewerkers op cursus.

Jongeren begeleiden van binnen naar buiten: standaardrecept bestaat niet

“Moet je jas niet dicht?”, vraagt intern trajectbegeleider (ITB'er) Karel aan Yasmina. Zijn zestienjarige pupil loopt hoestend over de parkeerplaats. “Kan toch niet”, antwoordt ze. “Mijn vest is te dik. En zeg me nie dat je auto helemaal achteraan staat, Karel. Ik ben ziek, weet je.” Jeugdinstelling Den Hey-Acker in Breda herbergt bijna tweehonderd jongens en meisjes met een strafmaatregel of – zoals Yasmina – een ondertoezichtstelling. Yasmina is een van de zestien kinderen die Karel voor Work-Wise begeleidt bij de overgang ‘van binnen naar buiten’.

“Een vrijbuitertje”, omschrijft Karel zijn pupil. “Zeg ‘je moet’ tegen haar en ze schiet direct in de weerstand. Daardoor is ze moeilijk te hanteren.” Na een verblijf van een half jaar vertrekt Yasmina binnenkort uit het beperkt beveiligde deel van Den Hey-Acker. Ze staat bovenaan de wachtlijst voor kamertraining in Etten-Leur. Is ze er klaar voor? “Binnen kan ze in ieder geval niets meer leren”, meent Karel. “Ze moet buiten gaan oefenen.” Daarom neemt hij haar vanochtend mee naar het gemeentehuis. Yasmina wil een Nederlands identiteitsbewijs regelen.

MCDONALDS

Terwijl de ITB'er zijn auto door Breda stuurt bestookt hij Yasmina met vragen. Over dansles, school en de andere meiden in de groep. “Ik hoorde dat je gisteren al in Etten-Leur bent geweest voor een intake-gesprek. Hoe was dat?” Yasmina babbelt enthousiast over haar nieuwe kamer maar ze klaagt ook over honger. “Heb je dan niet ontbeten?”, vraagt Karel. “Ik eet geen brood. Gaan we naar de McDonalds?”

Het is druk in het gemeentehuis. Als Yasmina eindelijk aan de beurt is kijkt ze Karel hulpeloos aan. Zélf doen, gebaart hij. Yasmina hakkelt wat tegen de gemeentebeambte, verfrommelt intussen haar wachtnummer. “Je moet wel eerst vragen of het kan, een Nederlands identiteitsbewijs”, helpt Karel haar. De gemeente-beambte bekijkt haar identiteitskaart en schudt langzaam haar hoofd. “Je moet achttien zijn. Of je ouders moeten toestemming geven. Ik pak wel even een folder voor je.” Yasmina hangt verveeld over de balie en haalt het wachtnummer door het pinapparaat. “Pas maar op”, plaagt Karel, “straks wordt er nog geld afgeschreven.”

PRINSES

“Heb je nou begrepen hoe het zit met dat identiteitsbewijs?”, vraagt de ITB’er op de terugweg. Yasmina knikt afwezig. Ze heeft het druk met andere dingen. Op de hoek van een straat wijst ze: “Hier zo, kijk dan Karel, in deze straat zou ik eerst gaan wonen. Maar daar moest ik te lang wachten en het was ook nog een klein celletje.” “Een kleine kamer”, verbetert Karel. Even valt er een stilte. Dan ratelt ze er weer op los. “Bij mijn stage ben ik echt heel populair. Wist je dat, Karel?”

“Je bent toch ook leuk?”

“Zeker weten. I’m the princess.”

“Ja ja”, zegt Karel.

OPBOKSEN

Karel houdt van zijn werk. Het is leuk en zinvol om pupillen te begeleiden bij het opbouwen van een zelfstandig leven, met een baan of opleiding, woonruimte, geld en een sociaal netwerk. Maar makkelijk is anders. “Er is geen standaardrecept. Voor elke pupil moeten we opnieuw de weg vinden. We moeten opboksen tegen vooroordelen; werkgevers staan heus niet te popelen als we bellen voor een stageplek of een leerwerkplek. En ik zit eindeloos achter instanties aan. Resultaten boek je niet snel.” Ook de ouders maken het er niet altijd eenvoudiger op. Zo lukte het Karel na lang aandringen een stage voor een van zijn jongens te regelen bij een hoveniersbedrijf. “De jongen had er plezier in, zijn baas was tevreden. Stopt hij er plotseling mee. Zijn moeder had gehoord welke vergoeding hij kreeg. Een hongerloon, vond ze. Dat moest hij niet pikken.” Karel zucht even. “In mijn beroep moet je echt beschikken over doorzettingsvermogen. En geduld, heel veel geduld.”

IMPULSIEF

’s Middags heeft Karel een afspraak met Rachida van twintig. Ze is met proefverlof en woont nu zelfstandig op kamers. Andere instanties hebben de begeleiding deels overgenomen maar Karel volgt haar nog tot het eind van het jaar. En hoe: Rachida houdt hem flink bezig. Een paar keer per week zoekt hij haar thuis op. Hij houdt haar financiën bij – “Rachida kijkt niet naar prijzen, ze pakt wat ze ziet” — checkt of ze wel eet en slaapt, hoe het op school gaat. Zij belt hem elke dag, meestal een paar keer. Dom is ze niet, zijn pupil. “Maar wel vreselijk naïef en impulsief. Daardoor loopt ze vaak in zeven sloten tegelijk”.

Over de tochtige galerij loopt hij naar haar kamer. De deur staat al open. De gordijnen zijn dicht. Rachida heeft een slapeloze nacht gehad maar daarvan is weinig te merken. Ze ratelt aan één stuk door. “Wat betreft de boodschappen, heb je de...”, begint Karel. Rachida duwt de bon al onder zijn neus. “Keurig hè?”

“Aardbeien?” Karel schudt zijn hoofd.

“Ze waren in de aanbieding, hoor.”

“Ach natuurlijk. Zo heb ik vorige week nog een auto gekocht...”

Rachida schiet in de lach.

*“Het is leuk en zinvol om pupillen te begeleiden bij
het opbouwen van een zelfstandig leven,
met een baan of opleiding, woonruimte, geld en
een sociaal netwerk.*

Maar makkelijk is anders.”

Gevangeniswezen vernieuwt zich stap voor stap

Beter aansluiten op het Openbaar Ministerie, de politie en andere ketenpartners. Celcapaciteit flexibel in kunnen zetten, zodat telkens aan de veranderende vraag kan worden voldaan. Minder recidive. Meer eenheid. Voldoen aan de bezuinigingseisen van het kabinet. Allemaal redenen voor het gevangeniswezen om haar processen en regimes eens goed onder de loep te nemen en te herzien waar wenselijk.

In 2006 presenteerde toenmalige minister van Justitie Donner, het nieuwe detentieconcept Detentie en Behandeling op Maat (DBM-V). De nieuwe werkwijze deelt gedetineerden in verschillende doelgroepen. Per doelgroep wordt bekeken hoe detentie het beste kan worden uitgevoerd.

Over de noodzaak van de vernieuwingen bestaat binnen en buiten DJI weinig twijfel. Toch konden medezeggenschap en sectordirectie gevangeniswezen in 2006 geen overeenstemming bereiken over de wijze waarop de vernieuwingen in het gevangeniswezen gestalte zouden moeten krijgen. Voor de directie was dit in december reden om de adviesaanvraag aan de ondernemingsraad over de invoering van het concept DBM-V in te trekken. Sectordirecteur Peter van der Sande heeft geformuleerd welke vernieuwingen binnen het gevangeniswezen noodzakelijk zijn; hierbij is rekening gehouden met relevant beleid van het ministerie van justitie. Hij gaat opnieuw in gesprek met interne én externe partijen. Met als uitgangspunt: vernieuwingen zijn nodig, maar moeten stap voor stap en in overleg worden gerealiseerd. Halverwege 2007 zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd over de plannen.

Terugdringen Recidive en Nazorg

Om een bijdrage te leveren aan de veiligheid moeten justitiabelen goed voorbereid terugkeren in de samenleving. Deze voorbereiding moet vooral recidive tot een minimum beperken.

Terugdringen Recidive

Het programma 'Terugdringen Recidive' moet gedetineerden met een strafrestant van minstens vier maanden en die gemotiveerd genoeg zijn, helpen bij hun resocialisatie. Een goede resocialisatie moet voorkomen dat volwassen ex-gedetineerden weer in crimineel gedrag vervallen. Daarom werd eind 2006 bekend gemaakt dat de toepassing van Terugdringen Recidive (TR) vanaf 2007 door heel het gevangeniswezen wordt ingevoerd. TR is een onderdeel van het Veiligheidsprogramma van het vorige kabinet. Het is de bedoeling dat alle inrichtingen eind 2007 met deze aanpak werken. Met dit programma is in zes inrichtingen proefgedraaid.

Het programma is gebaseerd op een aanpak die in Canada en Engeland goede resultaten oplevert. Alleen programma's en interventies die aantoonbaar effectief zijn gebleken, maken deel uit van TR. Recidiverisico,

persoonlijke omstandigheden en motivatie worden van tevoren in kaart gebracht. Daarop wordt vervolgens een passend re-integratieplan ontwikkeld. Een belangrijke succesfactor van TR is de nauwe samenwerking met reclassering en nazorgorganisaties. Gezamenlijk komen deze ketenpartners tot een sluitende aanpak. Zo'n zeventig procent van de ex-gedetineerden komt nu binnen zes jaar na ontslag opnieuw in aanraking met justitie. Iets minder dan de helft van hen (47%) komt opnieuw vast te zitten. Justitie is er alles aan gelegen deze recidivecijfers omlaag te krijgen.

Betere nazorg, minder terugval

Het project 'Aansluiting Nazorg' helpt mensen die uit de gevangenis komen aan een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting en zorg. Overal in het land worden daartoe nauwere samenwerkingsverbanden gesmeed tussen gevangeniswezen, gemeenten, zorginstellingen en woningcorporaties. Door deze samenwerking moeten ex-gedetineerden sneller hun plaats kunnen vinden in de samenleving en daardoor minder snel in crimineel gedrag vervallen.

Samen werken wij aan praktische oplossingen. Elkaar kennen en weten te vinden is een voorwaarde om efficiënt en praktisch te kunnen samenwerken. Daarom zijn in 2006 elf regionale bijeenkomsten georganiseerd waarop de partijen in de betreffende regio elkaar hebben ontmoet en het werk op elkaar kunnen afstemmen. Er zijn problemen besproken en praktische werkafspraken gemaakt. Omdat de situatie van iedere ex-gedetineerde weer anders is, staat het project een individuele aanpak voor. Identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting en zorg zijn daarin steeds de belangrijke pijlers.

In de inrichtingen van DJI werken in totaal 190 medewerkers maatschappelijke dienstverlening (MMD'ers) die de nazorg voorbereiden ruim voordat een gedetineerde met ontslag gaat. Gemeenten gaan de coördinatie van de nazorg op zich nemen. In ongeveer 240 van de 450 Nederlandse gemeenten is inmiddels een coördinatiepunt nazorg ingericht. Een aantal kleine gemeenten bundelt hun krachten. Deze gemeenten zijn niet apart meegeteld. Via de platforms kunnen ketenpartners snel en efficiënt relevante cliëntinformatie uitwisselen.

Detentieconcept Lelystad: techniek en eigen verantwoordelijkheid

DJI werkt aan de ontwikkeling van een doelmatig, doeltreffend en doelgroepgerichte detentie. PI Lelystad is daar een vooruitstrevend voorbeeld van. Daar is in de loop van 2006 een nieuwe gevangenis in gebruik genomen waarin techniek en eigen verantwoordelijkheid van de gedetineerde een belangrijke rol spelen. Op een centrale post is met behulp van een tracking-and-tracingsysteem (elektronische polsbandjes) op elk moment waar te nemen waar gedetineerden zich bevinden. De polsband staat centraal in het concept: met deze band zijn de gedetineerden te traceren en kunnen ze zelf bovendien van alles regelen.

Het gebouw telt vijf afdelingen met elk vijf zespersoonscellen waar kortgestraften verblijven. Dagprogramma, beveiliging en zorg zijn afgestemd op deze doelgroep. Dat betekent: een regime met veel zelfstandigheid. Via een beeldscherm op de cel regelen gedetineerden zelf dagelijkse zaken als de maaltijd, onderwijs en het gebruik van radio of tv. Goed gedrag wordt beloond met bonuspunten waarmee ze bijvoorbeeld belminuten kunnen kopen; bij ongewenst gedrag worden hun mogelijkheden beperkt.

Detentieconcept Lelystad is hiermee één van de modernste van Europa. Vanaf juli 2006 kan de capaciteit volledig worden benut; in totaal zijn tussen eind januari en eind september 937 gedetineerden ingestroomd. Het grootste deel is afkomstig uit een politiecel. De gemiddelde verblijfsduur is 29 dagen. Eind 2006 is gestart met de evaluatie; in 2007 worden de uitkomsten bekend gemaakt.

Strak plannen, flexibel oplossen

Maandagmorgen tegen zevenen. Transportgeleider Jaap van DV&O unit Zaandam staat ook vandaag weer klaar om gedetineerden te vervoeren. Hij bekijkt het schema voor vandaag. Op het programma staan achtereenvolgens Haarlem, Amsterdam, Haarlem en Utrecht. De radio dreunt lange files op; buiten valt natte sneeuw. Zijn collega Richard ziet de dag desondanks optimistisch tegemoet. “Het valt vandaag allemaal als een puzzeltje in elkaar”, voorspelt hij. Tegen vieren zullen ze concluderen dat die puzzel er geheel anders uitziet dan het oorspronkelijke schema aangaf. Maar hij is wél opgelost.

De verkeersdrukte is er het afgelopen jaar bepaald niet minder op geworden. Steeds meer files en opstoppingen zijn er te trotseren op de Nederlandse wegen, niet in het minst in de Randstad. Jaap en zijn collega's laten zich er niet gek door maken. De werkdruk stijgt, maar de werkstress niet. Veiligheid heeft de prioriteit, dus daar gaat alle aandacht naar uit. Bovendien houdt de afwisseling ze scherp. Niet elke gedetineerde laat zich zonder slag of stoot vervoeren. Hun gedrag en de inschatting van eventuele risico's bepalen hoe het vervoer wordt uitgevoerd. “Het is de toon die de muziek maakt”, illustreert Richard.

Jaap en Richard zijn twee van de ruim 500 transportgeleiders die elke dag weer klaarstaan om gedetineerden op een veilige en verantwoorde wijze te vervoeren. Twee 'celletjes' achterin hun wagen bieden in totaal plaats aan vijf personen. Die wagen is er één van de 120 waarmee dagelijks zo'n 850 verplaatsingen worden gerealiseerd vanuit 13 units, verspreid over het hele land. De meeste wagens tellen drie cellen voor in totaal zeven gedetineerden. Het hoofdkantoor in Assen stuurt het logistieke proces aan. Tijdigheid is daarin een leidend principe, zeker als het gaat om rechtbankbezoek. DV&O zorgt ervoor dat de gedetineerde op tijd voor de zitting bij rechtbank of hof arriveert.

Voor de beide mannen van unit Zaandam staan er vandaag een ziekenhuisbezoek, twee rechtszittingen en enkele overplaatsingen op het programma. Lunchpauzes worden niet ingepland op het schema. “Dat is roosterteknisch niet te doen”, meent Jaap. Je kunt immers moeilijk met een volle wagen bij de broodjeszaak gaan staan. Volgens hem lost het zich in de praktijk meestal wel op, en anders maar even een broodje achter het stuur.

COMMUNICATIETECHNIEK

Communicatietechniek speelt een steeds grotere rol in hun werk. Zo zijn onlangs alle wagens voorzien van voertuigdetectie. De centrale in Assen kan daardoor op elk tijdstip zien waar een wagen zich bevindt. Dat is niet alleen efficiënt, maar ook veilig. Verder zijn er in 2006 reeds de nodige voorbereidingen getroffen voor de aansluiting op C2000, het beveiligde communicatienetwerk voor hulpdiensten en andere ketenpartners op het gebied van veiligheid. De apparatuur is al grotendeels ingebouwd; in de loop van 2007 wordt het systeem in gebruik genomen.

De files en de opstoppingen tussen en in Zaandam en Haarlem liegen er niet om op deze natte maandag. Gelukkig mag DV&O gebruik maken van busstroken en trambanen, zodat het toch redelijk opschiet. Eenmaal aangekomen bij De Koepel (gevangenis in Haarlem) blijken twee gedetineerden klaar te staan voor vertrek. Ze zijn gefouilleerd; lijfgoed als portefeuille en horloge gaan apart mee in een plastic tas in de cabine. Passagier nummer drie op het schema zou een zitting bijwonen op het Amsterdamse gerechtshof, maar heeft daar op het laatste moment vanaf gezien.

Snel slurpen de mannen een hete bak koffie naar binnen, terwijl de collega's van De Koepel aankomen met een lunchpakketje voor één van de twee mannen die op transport gaan. De tweede moet nuchter blijven, want die gaat voor een buikscan naar het Kennemer Gasthuis in Haarlem. Het ziekenhuis is dichterbij; toch wordt er eerst koers gezet naar de rechtbank in Amsterdam. "Voor een ziekenhuisbezoek moeten we beiden de wagen uit en de gedetineerde begeleiden", legt Jaap uit. "Dan moet de wagen dus leeg zijn." Handig loodst Richard de wagen door de ochtendspits: "Als je van rijden houdt, dan is dit leuk werk". Check en double check: bij aankomst op de Parnassusweg wordt de gedetineerde andermaal gefouilleerd, ditmaal door de collega's van de rechtbank.

EEN UURTJE EERDER

Onderweg is Jaap al telefonisch overeengekomen met de afdeling radiologie van het Kennemer Gasthuis dat de gedetineerde een uurtje eerder terecht kan. "Ze hebben daar begrip voor ons werk", verklaart Jaap, terwijl zijn collega de wagen tot vlak voor de draaideur manoeuvreert. De gedetineerde wordt volgens de voorschriften geboid; Jaap stapt met hem het eerste compartiment van de draaideur in en Richard volgt daar direct achter.

Negen uur en enkele honderden kilometers later zijn er vijf gedetineerden tijdig op de plaats van bestemming afgeleverd. Eén van hen stond ook daadwerkelijk op de lijst. De oorspronkelijke vier vielen af; vier anderen kwamen er voor in de plaats. Dankzij veel heen en weer bellen en snel schakelen met de centrale in Assen is de puzzel toch weer opgelost. Richard heeft gelijk gekregen.

*“De werkdruk stijgt,
maar de werkstress niet.*

*Veiligheid heeft de prioriteit,
dus daar gaat alle aandacht naar uit.”*

Identiteit vaststellen met biometrie

Is de verdachte of de veroordeelde werkelijk wie hij zegt dat hij is? Hoe wordt gecontroleerd of het identiteitsbewijs echt is? Uit onderzoeken van Justitie is gebleken dat identiteitsfraude, het gebruik van aliases en administratieve (schrijf)fouten kunnen leiden tot onduidelijkheid over de identiteit van een justitiabele binnen de hele strafrechtsketen. In de nabije toekomst worden biometrische methoden (vingerafdrukken, foto's e.a.) nadrukkelijker ingezet om de identiteit van verdachten en veroordeelden te verifiëren.

In 2006 zijn daarvoor de nodige voorbereidingen getroffen. Het ministerie van Justitie heeft een protocol opgesteld dat voorschrijft dat foto's en vingerafdrukken voortaan direct bij aanhouding van een verdachte worden vastgelegd. Straks beschikken alle instanties (politie, Openbaar Ministerie, rechterlijke macht, reclassering en justitiële inrichtingen) over apparatuur om vingerafdrukken digitaal te verifiëren, digitale kopieën van identiteitsbewijzen te controleren en de vingerafdrukken te controleren in relatie tot de digitale foto's.

Om een inhaalslag te maken wordt in 2007 de identiteit van een aantal gedetineerden opnieuw geverifieerd. In PI Tilburg en detentiecentrum Schiphol draaien sinds 2006 een pilotproject waarin nieuwe technieken en werkwijze in de praktijk worden gebracht.

Gedetioneerden met een terroristische achtergrond

Binnen het Gevangeniswezen is een aantal plaatsen gecreëerd voor gedetineerden met een terroristische achtergrond. In september 2006 werd hiervoor in de penitentiaire inrichting te Vught een speciale afdeling (18 plaatsen) in gebruik genomen. Enkele maanden later waren ook in PI De Schie in Rotterdam de voorbereidingen voor een terroristenafdeling (14 plaatsen) in volle gang. Vanaf januari 2007 kan deze bijzondere groep hier worden opgevangen.

Directie Bijzondere Voorzieningen: ontwikkelingen

De directie Bijzondere Voorzieningen is, als eerste binnen Justitie, begonnen met de aanbesteding van zijn gebouwen via publiekprivate samenwerking (pps). Dat betekent dat de overheid en het bedrijfsleven een langdurig contract afsluiten waarin met geld uit het bedrijfsleven gebouwen worden beheerd, onderhouden en gefaciliteerd. Door deze constructie kan DJI zich volledig richten op haar primaire overheidstaak, de uitvoering van opgelegde straffen en/of maatregelen. Een dergelijke systematiek past ook bij de visie op bedrijfsvoering gericht op de doelmatige uitvoering van detentie.

Door deze contracten is het mogelijk om de destijds snel gerealiseerde tijdelijke celcapaciteit voor bijvoorbeeld insluiting van bolletjesslikkers om te zetten in permanente locaties. De capaciteit was nodig omdat het aantal bolletjesslikkers in korte tijd sterk toenam. De noodlottige brand in het complex Schiphol-Oost in oktober 2005 heeft zijn sporen achtergelaten. De Taskforce Veiligheid is in reactie hierop, begonnen met de uitvoering van een omvangrijk veiligheidsprogramma (meer informatie hierover in dit jaarbericht). Een standaardregime voor aan de grens geweigerde vreemdelingen en illegaal in Nederland aanwezige vreemdelingen is onderwerp van discussie. Dit is onderdeel van de modernisering van de regimes binnen het Gevangeniswezen en Bijzondere Voorzieningen.

Open dag 2006 trekt veel bezoekers

Wat gebeurt er allemaal achter de gesloten deuren van DJI? Wat doen die ruim 80.000 gedetineerden (jaarlijkse instroom) en 18.000 medewerkers de hele dag? Voor heel veel mensen zijn het intrigerende vragen. Dat blijkt eens te meer uit de grote bezoekersaantallen die de jaarlijkse open dag op 8 april trok. Voor de derde achtereenvolgende maal organiseerde DJI deze dag. Meer dan 12.000 mensen bezochten één van de DJI-inrichtingen. Zij wilden zien hoe zo'n gebouw er van binnen uit ziet, maar wilden ook te weten komen hoe er gewerkt wordt.

Ditmaal was er speciale aandacht voor de jeugdinrichtingen. De officiële aftrap van de open dag vond plaats in justitiële jeugdinrichting Den Hey-Acker. Daar vertelden jonge bewoners aan minister Donner wat het programma Work-Wise zoal behelst. In Work-Wise werken alle dertien jeugdinrichtingen samen om jongeren betere kansen te geven op een volwaardige terugkeer in de maatschappij. Tijdens de open dagen krijgen bezoekers een beter beeld van DJI én krijgen medewerkers de gelegenheid te laten zien wat hun werk allemaal inhoudt.

Zorg na detentie: Tussen vastzitten en op eigen benen staan

Je straf zit erop, de gevangenispoort zwaait open en daar sta je dan met je ogen te knippen in het zonlicht. Met niet veel meer dan een plastic tasje met wat bezittingen en enkele euro's. Geen huis, geen inkomen en misschien zelfs geen identiteitsbewijs op zak. Wat dan? Niet voor niets vallen ex-gedetineerden in de eerste periode na hun detentie vaak weer terug in oud gedrag. Het landelijke project Aansluiting Nazorg wil korte metten maken met deze situatie.

Landelijke recidivecijfers laten zien dat ruim 70 procent van alle ex-gedetineerden binnen zes jaar weer terug bij af is. Juist die eerste stappen buiten de poort zijn vaak cruciaal. De drempel naar een leven zonder criminaliteit is hoog als daarvoor de belangrijkste basisvoorwaarden ontbreken. Daarom bouwt DJI in alle regio's samen met ketenpartners aan een sluitend nazorgtraject.

OP STREEK

In Eindhoven is deze samenwerking al een heel eind op streek. Sinds april wordt er vanuit het Veiligheidshuis gewerkt aan de veiligheid van de stad. Het nazorgtraject voor ex-gedetineerden hoort daar ook bij. Dat gaat er heel praktisch aan toe, vertelt John, accountmanager veelplegers bij de gemeente Eindhoven. "Om de week komen contactpersonen van het Openbaar Ministerie, de penitentiaire inrichting, politie, zorg- en hulpverlening en gemeente bijeen. Het is bovenal een casusbespreking. Je leert alle dossiers kennen. We wisselen gegevens uit en maken concrete afspraken: wie doet wat, wanneer moet het geregeld zijn." Per jaar gaat het om zo'n 750 terugkeringen in deze stad. Pakweg 90 procent daarvan heeft gezeten in inrichtingen in de regio. "Daar hebben we inmiddels goede contacten mee. We weten elkaar te vinden."

BIJSTAND

Eén van die inrichtingen is PI Maashegge in Overloon. Daar werkt Huub. Als medewerker maatschappelijke dienstverlening (MMD) heeft hij al bij aanvang van de detentie contact met de betreffende gemeente. Hij stelt een basisdocument op waarin hij de stand van zaken op vier gebieden in kaart brengt: identiteitspapieren, werk/inkomen, huisvesting/onderdak en zorg. Deze vier gebieden vormen het fundament van de nazorg.

“Dan weet je welke partners je nodig hebt. Zo is de een gebaat bij steun op allerlei leefgebieden – denk aan begeleid wonen, aan schuldhulpverlening of verslavingszorg – terwijl de ander al voldoende geholpen is als er een voorschot van de bijstand voor hem klaarligt.” Dit basisdocument levert hij binnen drie weken aan bij de betreffende gemeente. In de meeste grote gemeenten in Limburg en Brabant zijn er – net als John in Eindhoven – vaste contactpersonen aangesteld. “Zij kennen de sociale kaart en kunnen snel schakelen”, weet Huub.

SPOOKBEELD

Soms moet er bij aanvang van de detentie al gehandeld worden. “Bij kortgestraften bijvoorbeeld is het handig om te kijken of je ervoor kunt zorgen dat de woonlasten worden doorbetaald”, illustreert Huub. “Voor velen is het een spookbeeld om hun woning kwijt te raken. Er zijn vaak al een hoop problemen en als dat er dan nog bijkomt, kun je op je vingers natellen dat het verder bergafwaarts gaat.” Gedurende de detentietijd blijft Huub voor hen een aanspreekpunt. “Ik houd in de gaten dat ze bijtijds aan het regelen gaan ter voorbereiding op hun ontslag. Hebben ze inderdaad hun werkgever gebeld om te vragen of ze terug kunnen komen? Hebben ze inderdaad op internet naar woonruimte gezocht?” Hij houdt de vinger aan de pols, maar neemt ze niet ‘aan het handje’: “Het is juist zo belangrijk om hun zelfredzaamheid te stimuleren.” Alleen als zelfredzaamheid geen haalbare kaart is, nemen Huub of één van zijn pakweg 190 collega’s in het land de touwtjes zelf in handen. “Je kunt niet je kop in het zand steken, want de maatschappij heeft een probleem als deze mensen weer vrijkomen”, verklaart hij nuchter.

VOORUIT

Als het moment van ontslag nadert, zorgt Huub voor de overdracht van ‘zijn’ cliënt. Het dossier gaat tijdig op de post – in de nabije toekomst beschikken de nazorgpartners zelfs over een digitaal platform. Het resultaat: érgens is een plek geregeld voor de man of vrouw die vrijkomt. In een re-integratietraject, een opvanghuis of nog ergens anders. Het fundament voor een leven zonder recidive is gelegd; tijd om vooruit te kijken.

*Gert: “In de PI regelden ze een lening waarmee ik de huur kon doorbetalen.
En lieten ze me bellen met mijn werkgever en schuldhulpverlening.
Eenmaal buiten kon ik mijn leven weer oppakken.
En wist ik zeker: dit nooit meer.”*

Plan van aanpak 'TBS en forensische zorg in strafrechtelijk kader'

De vraag of het tbs-stelsel wel veilig en effectief genoeg is, heeft de gemoederen flink bezig gehouden. Na enkele incidenten startte eind 2005 een parlementair onderzoek naar het Nederlands tbs-beleid. Het onderzoek werd uitgevoerd door de tijdelijke Tweede Kamercommissie Visser. Op 16 mei 2006 presenteerde de voorzitter van de commissie het eindrapport 'TBS vandaag, over gisteren en morgen'. In het rapport sprak de commissie Visser zich positief uit over het stelsel: in veel gevallen werkt de tbs-maatregel goed. Aanbevelingen voor verbetering zijn uitgewerkt in het plan van aanpak 'TBS en forensische zorg in strafrechtelijk kader'. De ministers van Justitie en VWS hebben dit rapport op 10 oktober 2006 gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Een aantal acties is in 2006 al in gang gezet.

Het plan van aanpak bestaat uit een grote hoeveelheid voorstellen om de doorstroom, de zorg en vooral ook het toezicht op tbs-gestelden buiten de klinieken te verbeteren.

Een hechte samenwerking tussen DJI, de tbs-klinieken, de geestelijke gezondheidszorg en de reclassering is hierbij een vereiste. Enkele belangrijke veranderingen die zijn voorgesteld:

- De voorwaardelijke beëindiging van de tbs (de tbs-gestelde keert terug naar de maatschappij op een aantal voorwaarden) wordt maximaal negen in plaats van drie jaar.
- Bij een gevangenisstraf van drie jaar of minder kan de rechter momenteel ook 'tbs met voorwaarden' opleggen, voor een periode van maximaal vier jaar. De patiënt wordt dan niet in een gesloten tbs-kliniek behandeld, maar daarbuiten. Het voorstel is de gevangenisstraf waarbij 'TBS met voorwaarden' mogelijk is te verhogen naar vijf jaar of minder, voor een periode van

maximaal negen jaar. Tbs met voorwaarden kan dan ook worden opgelegd bij zwaardere delicten. Naast de reclassering gaat ook de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) de rechter adviseren over het al dan niet opleggen van deze maatregel.

- Reclassering, tbs-klinieken en GGZ-instellingen gaan gezamenlijk (langdurig) toezicht houden op tbs-gestelden buiten de kliniek. Meer uren toezicht, een 24-uurs bereikbaarheidsdienst en het vergroten van de forensisch psychiatrische deskundigheid van reclasseringsmedewerkers moeten de kwaliteit van dat toezicht verbeteren.
- In vijf jaar tijd moeten er 350 plekken voor tbs-gestelden bij komen. Omdat de behoefte aan behandeling en beveiliging van blijvend delictgevaarlijke tbs-gestelden verschilt, moet er meer variatie komen in de voorzieningen voor deze groep.
- Om de risicotaxatie (het inschatten van risico's bij verloven) en de effectiviteit van behandelingen verder te verbeteren, stelt

het kabinet onder andere een uitgebreid onderzoeksprogramma voor.

- Voor de inhoudelijke beoordeling van verlofaanvragen wordt een onafhankelijk verlofadviescollege opgericht.
- Er komen speciale beroepsopleidingen op het gebied van de forensische psychiatrie, ingepast in de bestaande opleidingen.
- Het budget voor forensische zorg wordt vanuit de AWBZ overgeheveld naar Justitie, die volgens een nieuwe systematiek (Diagnose Behandelen en Beveiligingscombinaties) trajecten inkoop bij de eigen of andere instellingen. VWS blijft wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg.
- Naast de ongeveer 600 plaatsen voor forensische zorg aan gedetineerden (geclusterd in vier inrichtingen), moeten er 700 plekken komen voor gedetineerden met een extra zorgbehoefte.

Forensisch Psychiatrisch Toezicht helpt bij terugkeer in maatschappij

Tbs-gestelden geleidelijker terug laten keren in de samenleving, om zo het risico van recidive te verkleinen: dat is het belangrijkste doel van het proefproject Forensisch Psychiatrisch Toezicht (FPT). Het project begon al in 2005 en loopt door in 2007. Vier forensisch psychiatrische centra doen eraan mee. FPT is de verbindende schakel tussen behandeling in een kliniek en het proefverlof onder begeleiding van de reclassering. Als het proefproject succesvol blijkt, zullen ook de wachtlijsten voor tbs-patiënten die op behandeling wachten, korter worden. Het project wordt in 2008 geëvalueerd.

Forensisch milieuonderzoek: Laveren tussen uitersten

“Een man vermoordt zijn schoonzus, met wie hij stiekem een relatie had. Haar zoontje van tien komt juist op dat moment thuis en moet dit ook met de dood bekopen. Een maand later heb ik een gesprek met de ontredderde vader en echtgenoot. Diezelfde middag bezoek ik een oude kennis van de moordenaar. Deze haalt enthousiast herinneringen op aan gezamenlijke uitstapjes en noemt zijn vriend een toffe peer. Zulke verschillen in emoties en het beeld van de dader zijn nauwelijks te bevatten.” Aan het woord is forensisch milieuonderzoeker Tiny. Laveren tussen uitersten is voor haar vrijwel dagelijkse kost.

Zo'n 200 mannen en een enkele vrouw worden jaarlijks opgenomen in locatie Pieter Baan Centrum (PBC) van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) waar Tiny werkt. Dit gebeurt omdat de rechter wil weten of ze een bepaald delict hebben gepleegd vanwege een psychische stoornis. Gedurende zeven weken wordt de observant of cliënt, zoals Tiny liever zegt, onderzocht door een multidisciplinair team. Dat team bestaat uit onder meer een psychiater, een psycholoog, de groepsleider en een forensisch milieuonderzoeker. In de laatste fase van het onderzoek wordt aan de hand van alle informatie die de teamleden verzameld hebben, een diagnose gesteld.

SCHULP

Welke bijdrage levert de forensisch milieuonderzoeker aan het onderzoek? “Wij brengen de levensloop en de achtergrond ofwel het sociale milieu van de cliënt in kaart”, vertelt Tiny. “Dit doen we door gesprekken met de cliënt zelf te voeren én door te praten met mensen die hem kennen of gekend hebben. We zoeken bijvoorbeeld zijn ouders, broers, zussen of (ex-)partner op, maar ook vrienden, leerkrachten en voormalig werkgevers.” Natuurlijk wil niet iedereen praten. De cliënt zelf soms ook niet. “Een enkeling kruipt in de zeven weken dat hij hier is toch nog uit zijn schulp. Maar ook als iemand blijft zwijgen tegen de psychiater en psycholoog, kunnen het milieuonderzoek en observatie van zijn gedrag op de afdeling vaak toch voldoende informatie opleveren voor een diagnose.”

Een milieuonderzoek is om verschillende redenen waardevol: “Veel psychische stoornissen ontstaan door gebeurtenissen en omstandigheden in de kindertijd. Door milieuonderzoek achterhaal je gegevens over de jeugd van de cliënt die het vermoeden van een bepaalde stoornis kunnen bevestigen. Milieuonderzoek maakt de diagnose dus steviger. Omdat je als forensisch milieuonderzoeker ook feiten checkt, is het bovendien een middel om vertekening van de werkelijkheid te achterhalen: sommige cliënten vertellen de meest wilde verhalen waar uiteindelijk niet alles van blijkt te kloppen. Ook goed aan milieuonderzoek is dat je op zoek gaat naar de oorspronkelijke bronnen. Het wil namelijk nog wel eens gebeuren dat ongegronde vermoedens van hulpverleners of familieleden in een dossier terecht komen en vervolgens voor waar worden aangenomen.”

WARM NEST

Wat een milieuonderzoek precies oplevert, is altijd weer een verrassing. “Doorsneerapporten bestaan niet”, weet Tiny. “Elk onderzoek pakt weer anders uit, en de verschillen kunnen extreem zijn. Zo kan het ouderlijk huis van een cliënt in een woonwagenkamp liggen, maar ook in een villawijk. En hoewel de gezinssituaties waarin veel cliënten opgroeiden verre van rooskleurig zijn, kom ik ook warme nesten tegen.”

Grote verschillen zijn er ook in de culturele achtergrond van cliënten. “Als het nodig is, nemen we een tolk mee. Maar ook dan is het niet altijd gemakkelijk informatie te verzamelen. Het is natuurlijk altijd een beetje raar om heel persoonlijke dingen over je zoon, broer of vriend te delen met een wildvreemde. Dan kunnen culturele verschillen al helemaal in de weg zitten. Zo vertelde een trainer ons laatst dat we bij mensen uit het Midden-Oosten eigenlijk eerst langs zouden moeten gaan om kennis te maken. Of een uniform aantrekken, want dat zou respect afdwingen. Maar zo heeft elke cultuur weer een andere ideale benadering, en we kunnen geen tweehonderd verschillende aanpakken bezigen. Dus houden we zoveel mogelijk rekening met de gewoontes en gebruiken van degene die we bezoeken en roeien we verder met de riemen die we hebben.”

GRUWELIJK

“De meeste mensen geven toch wel veel informatie, hoor”, voegt de onderzoekster eraan toe. “Waar ze ook vandaan komen. Soms omdat ze de cliënt willen helpen, maar ook omdat ze hun verhaal graag kwijt willen. Vaak hebben ze al zoveel ellende achter de rug! Niet iederéén die in het PBC komt, wordt verdacht van een delict met heel ernstige gevolgen. Het kan bijvoorbeeld ook om brandstichting in de eigen kamer gaan, met de stereo-installatie als enige slachtoffer. Maar vaker gaat het om gewelddadige, soms ronduit gruwelijke misdrijven. Sommige daders zijn echt ziek. Milieufactoren, drugs en verkeerde vrienden kunnen echter ook een rol spelen. Sommige stoornissen zijn goed behandelbaar. En dan is dat echt de moeite waard: als je niets doet is de kans op recidive veel groter. Maar dan moet er wel een goede diagnose zijn gesteld en daar is grondig onderzoek voor nodig. Wij dragen ons steentje bij.”

*“Doorsneerapporten bestaan niet.
Elk milieuonderzoek pakt weer anders uit,
en de verschillen kunnen extreem zijn.
Sommige cliënten groeiden op in
een woonwagenkamp,
anderen in een villawijk.*

Vernieuwing forensische zorg: meer samenhang tussen straf en zorg

Meer samenhang creëren tussen straf en zorg was één van de aanbevelingen van de Tweede Kamer-commissie Visser. Een effectieve behandeling van mensen met een strafrechtelijk vonnis vraagt om een optimale samenhang tussen straf en zorg. Een goede aansluiting op de reguliere (geestelijke gezondheids)zorg is dan van wezenlijk belang. Daar spannen de ministeries van Justitie en VWS, GGZ Nederland en Zorgverzekeraars Nederland zich gezamenlijk voor in. In dit kader wordt ook het budget voor de forensische zorg in strafrechtelijk kader overgeheveld van het ministerie van VWS naar Justitie. VWS blijft wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg. Verder gaat een onafhankelijke partij vaststellen welke combinatie van zorg en beveiliging nodig is. Op basis van die indicatie en de contracten tussen het ministerie van Justitie en de zorginstellingen wordt de veroordeelde die zorg nodig heeft, vervolgens geplaatst in een zorginstelling.

In de contracten tussen Justitie en de zorginstellingen wordt expliciet vastgelegd wat wordt geleverd (bijvoorbeeld welke behandelingen), voor welke categorie patiënten en tegen welke prijs. Meer en betere afstemming tussen de tbs-klinieken, geestelijke gezondheidszorg en de reclassering moet meer continuïteit opleveren in de zorg die een tbs-gestelde ontvangt voor, tijdens en na afloop van de strafrechtelijke maatregel.

Minder onttrekkingen tbs-gestelden

Tbs-gestelden die goed reageren op behandeling komen na een gedegen risico-inventarisatie in aanmerking voor verlof. Verlof is daarmee onderdeel van de behandeling en levert op de lange termijn een veiliger samenleving op. DJI en de tbs-klinieken doen er alles aan om te voorkomen dat tbs-gestelden niet terugkeren van verlof (onttrekkingen). Het aantal onttrekkingen is de afgelopen jaren sterk gedaald. Door het strengere verlofbeleid dat sinds de tweede helft van 2005 wordt gevoerd, daalde het aantal onttrekkingen in datzelfde jaar al tot 73. Het afgelopen jaar kwam het 43 keer voor dat een tbs-gestelde niet terugkeerde van verlof. Dat is ten opzichte van 2005 een daling van 41 procent. Van die 43 onttrekkingen vond 26 procent tijdens een begeleid verlof plaats. Alle tbs-gestelden die zich in 2006 hebben onttrokken zijn inmiddels naar de kliniek teruggekeerd, al dan niet uit eigen beweging.

Jeugd scheidt civielrechtelijk van strafrechtelijk

In de justitiële jeugdinrichtingen (JJI) worden nu nog twee verschillende categorieën jongeren geplaatst. Enerzijds jongeren met een strafrechtelijke veroordeling, anderzijds jongeren die uit huis zijn geplaatst vanwege opgroei- of opvoedingsproblemen. In het verleden is er door de Tweede Kamer, jongeren en ouders op aangedrongen om deze groepen te scheiden. De overheveling van capaciteit van de JJI naar de gesloten jeugdzorg maakt dit mogelijk.

In november 2006 lieten minister Hirsch Ballin (Justitie) en staatssecretaris Ross (VWS) weten welke justitiële jeugdinrichtingen geheel of gedeeltelijk overgaan naar jeugdzorg. Het betreft in ieder geval capaciteit in Orthopedagogisch Centrum Ottho Gerhard Heldring (Zetten), Het Keerpunt (Cadier en Keer), Harreveld (Almelo), Het Poortje (Groningen), Rentray (Eefde), De Heuvelrug (Lindenhorst) en Den Engh (Ossendrecht en Den Dolder).

Eerst worden de meest urgente overplaatsingen gerealiseerd. Dat betreft zowel alle kinderen onder de 12 jaar als jeugdigen die te kwetsbaar zijn bevonden om met strafrechtelijk geplaatste leeftijdgenoten om te gaan. Aan de jeugdzorg worden per 1 januari 2008 400 JJI-plaatsen overgedragen, waarvan de ene helft gesloten is en de andere helft open. Per 1 januari 2009 komen daar nog 147 gesloten en 212 open plaatsen bij. Later wordt bekeken of er nog meer capaciteit wordt overgeheveld. Per 1 januari 2010 is het hele proces afgerond.

Geestelijk verzorger in een uitzetcentrum: tussen hoop en vrees

“Gevangen zitten betekent ook dat de problemen buiten blijven”, zegt imam Ikar tegen vreemdelingen die het moeilijk hebben met hun detentie. “Jozef zei ook al: ‘O mijn Heer, ik zou de gevangenis verkiezen boven hetgeen waartoe zij mij roepen.’ – wat in dit geval verwijst naar de armoede en ellende van een illegaal bestaan.” Veel moslims voelen zich getroost door deze woorden.

Een aantal uur per week is Mohamed, beter bekend als imam Ikar, aanwezig in de stadsgevangenis van Hoogvliet. Maar de meeste tijd brengt hij door op de detentieboten in Rotterdam en in het uitzetcentrum Rotterdam. Elke werkdag begint met het legen van de interne brievenbus van de Dienst Geestelijke Verzorging. Dat levert steevast een stapel verzoeken op om een gesprek, koran, bijbel of bidsnoer. Aanvragen van christelijke aard legt de imam op het bureau van zijn collega, een pastor. Verzoeken van moslims pakt hij zelf op.

Nieuwkomers met een Islamitische achtergrond brengt Ikar op eigen initiatief een bezoek: “Ik leg ze uit waarom ze hier zijn, wat ik voor ze kan doen en geef ze een koran. Dankzij de giften van Islamitische organisaties heb ik die in vele vertalingen.” Niet-moslims kunnen bij andere geestelijk verzorgers terecht. Tenzij die niet aanwezig zijn en de situatie kritiek is. “Dan maakt overtuiging niet uit”, zegt de imam. “In crisissituaties doe je gewoon wat nodig is. Daar denken mijn collega’s net zo over.”

HONGERSTAKING

Ook bewaarders en de medische dienst roepen soms de hulp van de imam in: “Het gebeurt bijvoorbeeld wel eens dat iemand in hongerstaking gaat. Als het een moslim is, ga ik met hem praten. Ik vraag hem wat er aan de hand is en wijs hem erop dat de Islam er tegen is dat hij zichzelf uithongert: je mag je eigen leven niet in gevaar brengen. Meestal gaat hij dan wel weer eten. Vergeet niet: wij imams zijn geestelijk leiders. Mensen vertrouwen ons en luisteren naar ons.”

De imam is duidelijk in zijn element als spiritueel helper en weldoener: "Ik help iedereen waar ik maar kan." In de afgelopen twaalf jaar heeft hij vele gedetineerden bijgestaan in verschillende penitentiaire inrichtingen, maar de vreemdelingenbewaring heeft op hem een speciale aantrekkingskracht: "Als ik hier een paar dagen niet geweest ben, mis ik het echt." Het in de praktijk kunnen brengen van zijn talenkennis is ongetwijfeld een van de redenen: naast zijn moedertaal, het Somalisch, spreekt Ikar Nederlands, Engels, Arabisch, Italiaans, Russisch en een beetje Frans en Duits. Maar de extra voldoening schuilt ook in de mensen met wie hij te maken krijgt: "'Gewone' gedetineerden weten vaak weinig van de Islam, ook al zijn ze moslim. Dit is heel anders binnen de vreemdelingenbewaring. Veel moslims die ik hier tegenkom, zijn geleerde mensen. Ze kennen de koran goed. We hebben veel discussies, bevlogen gebedsdiensten en interessante groepsgesprekken."

GEDULD

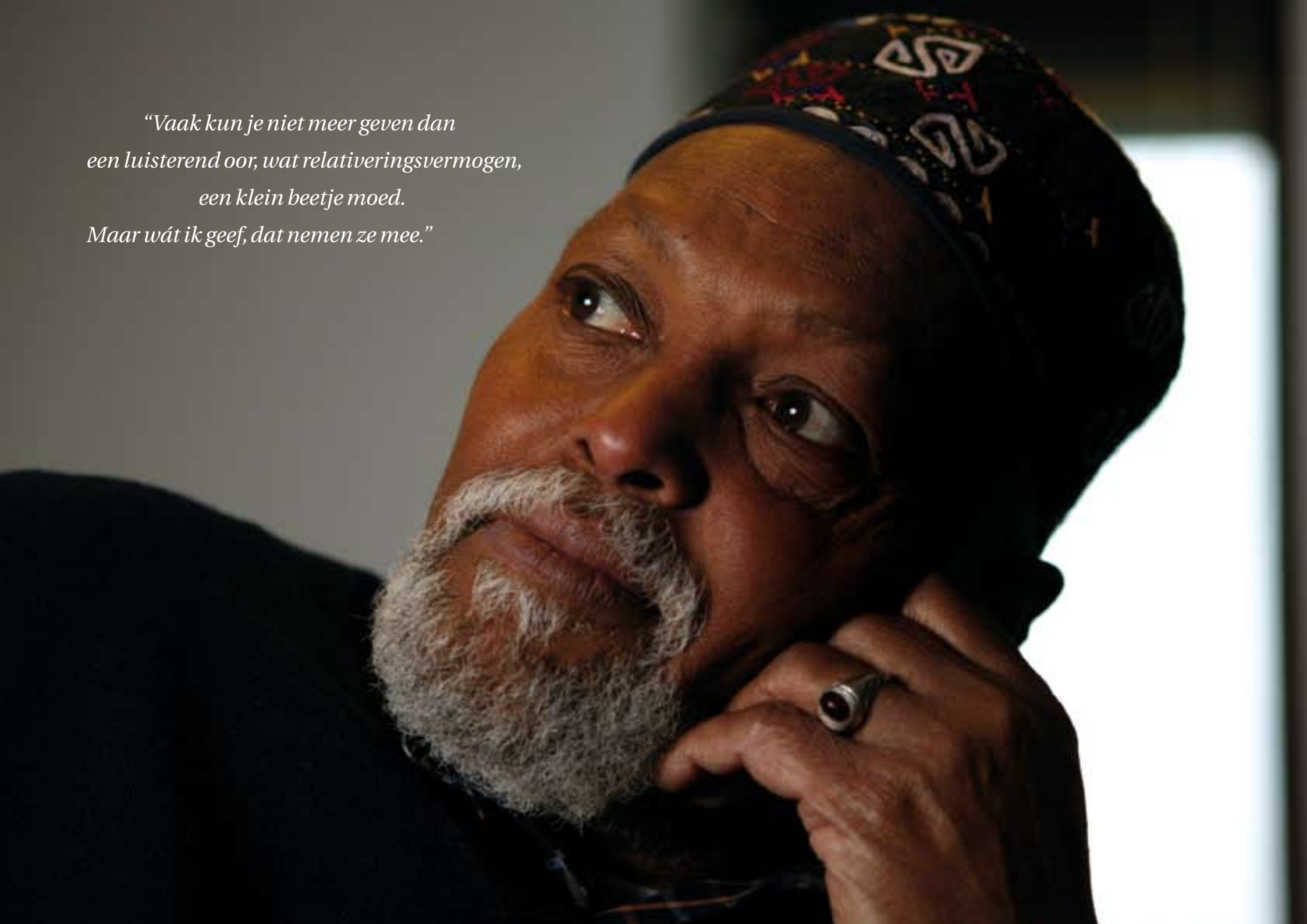
Het is geen toeval dat thema's als 'geduld' en 'omgaan met woede' vaak terugkomen tijdens deze bijeenkomsten. "De meeste vreemdelingen zijn vooral boos", weet Ikar. "Ze snappen niet dat ze worden opgesloten terwijl ze geen delict hebben gepleegd. Ik probeer het dan uit te leggen. Toon begrip voor hun boosheid, maar zeg ook: je moet de wetten van dit land respecteren. Ik help ze hun situatie te accepteren. Van daaruit kun je dan je weg gaan zoeken. Je blind staren op het hier en nu heeft toch geen enkele zin. Dat levert alleen maar frustratie op."

Meestal hebben zijn woorden effect. Maar niet iedereen ziet een uitweg: "Ik kom ook mensen tegen die kind noch kraai hebben. Vaak zijn die zo blij en opgelucht als je je voorstelt als imam: ze hebben niemand anders om mee te praten. Soms regel ik dan bezoek van buiten, voor een beetje aanspraak. En ik probeer ze altijd terug te brengen naar God, want dan voelen ze zich niet meer zo alleen. Veel mensen in de gevangenis vallen terug op hun geloof. Wie in een nare situatie zit, herinnert zich God."

LUISTEREND OOR

Het gebeurt ook dat Ikar iemand die door het lint is gegaan tot bedaren moet zien te brengen: "Gevangenschap en verveling kunnen behoorlijk frustrerend werken. In PI Tilburg maakte ik een keer mee dat mijn hulp als tolk werd ingeroepen omdat iemand al uren stond te schreeuwen tegen de bewaarders. Niemand begreep waarom hij zo boos was. De man bleek om 'xljep' te roepen: hij wilde meer brood. Ook een Rus die geen woord Engels sprak maar bij hoog en bij laag beweerde Amerikaan te zijn, wist Ikar tot rede te brengen. "Vaak kun je niet meer geven dan een luisterend oor, wat relativiseringsvermogen, een klein beetje moed", zegt de imam. "Maar wát ik geef, dat nemen ze mee." Uit de ansichtkaarten en bedankbrieven die hij af en toe ontvangt, blijkt dat hij daar gelijk in heeft.

*“Vaak kun je niet meer geven dan
een luisterend oor, wat relativeringsvermogen,
een klein beetje moed.
Maar wát ik geef, dat nemen ze mee.”*

Recidive van jongeren tegengaan

De criminaliteit onder jongeren is door de jaren heen gelijk gebleven, maar neemt gewelddadiger vormen aan. Daarom wordt op diverse fronten gewerkt aan het voorkomen en terugdringen ervan. Bijvoorbeeld in het vierjarige programma Jeugd Terecht, waarin ketenpartners sinds 2002 de krachten hebben gebundeld voor een stevige aanpak van preventie en recidive. Samen realiseren ze dat er eerder en adequater wordt ingegrepen als jongeren (dreigen te) ontsporen, maar ook dat er betere kansen zijn om te resocialiseren na een verblijf in een jeugdinstelling.

Eén van de maatregelen die samenhangen met resocialisatie is nachtdetentie. In deze vorm van voorlopige hechtenis wordt de jongere alleen 's nachts ingesloten en kan hij of zij overdag naar school, stageplek of werk gaan. In 2003 is nachtdetentie landelijk ingevoerd. Inmiddels hebben ongeveer 500 jongeren deze vorm van detentie ondergaan en is een evaluatie uitgevoerd. Op 30 augustus verscheen het eindrapport. Daaruit bleek: de meerwaarde wordt door de meeste organisaties onderschreven, maar de toepassingsmogelijkheden zijn beperkt. Vooral in de Randstad, waar altijd wel een school nabij is, wordt nachtdetentie toegepast. Daarnaast blijkt een betere afstemming tussen ketenpartners wenselijk. Inmiddels is een aantal verbeteracties gestart.

Een andere manier om recidive terug te dringen is het werken met wetenschappelijk onderbouwde interventies in jeugdinstellingen. Per 1 augustus heeft de minister van Justitie een erkenningscommissie ingesteld, die de strafrechtelijke interventies hierop gaat toetsen. De eerste interventie, een sociaalvaardighedenprogramma, is inmiddels erkend.

Bureau Integriteit & Veiligheid: integriteitschendingen voorkomen en aanpakken

Integriteit is voor een grote organisatie als DJI zeer belangrijk. Een inbreuk op die integriteit kan immers gevolgen hebben voor de veiligheid binnen de inrichtingen en van de medewerkers. Daarom heeft DJI sinds 2000 een landelijk integriteitsbeleid. Dit beleid richt zich op zowel het voorkomen van als het aanpakken van integriteitsproblemen. Preventief wordt er vooral ingezet op meer bewustwording rond integriteit. Hier wordt onder meer aan gewerkt door scholing, maar ook door de aandacht te vestigen op het werk van Bureau Integriteit en Veiligheid (BI&V) en de lokale contactpersonen integriteit en seksuele intimidatie. Een gedragscode maakt voor alle medewerkers duidelijk wat wel en wat niet door de beugel kan.

Jaarlijks doet het Bureau Integriteit en Veiligheid meer dan 9.000 antecedentenonderzoeken. Daarnaast onderzoekt BI&V, op verzoek van het bevoegd gezag (directies van inrichtingen, hoofdkantoor en landelijke diensten), mogelijke integriteitschendingen. Het kan dan gaan om seksuele intimidatie, fraude, het binnensmokkelen van verboden zaken of het aannemen van geschenken, maar ook om het geven van onjuiste informatie en ongeoorloofde contacten met gedetineerden. Bij vermoeden van strafbare feiten draagt het BI&V de zaak over aan het Openbaar Ministerie.

Dienst Geestelijke Verzorging: meer inzicht in welzijn

In alle inrichtingen van DJI wordt geestelijke verzorging en morele steun aangeboden door geestelijk verzorgers van de Dienst Geestelijke Verzorging (DGV). Dat kan een pastoor, dominee, een humanistisch raadsman, imam, rabbijn of pandit zijn. Veel ingeslotenen voelen zich in hun moeilijke situatie gesteund door hun geloofs- of levensovertuiging. De zorg en steun die een geestelijk verzorger kan bieden, betekent dan ook veel voor ze. Vaak is de Dienst Geestelijke Verzorging ook een belangrijke schakel met de buitenwereld.

DGV is in 2006 begonnen met een eenduidige beschrijving en registratie van de diensten op het gebied van geestelijk welzijn. Doel hiervan is om de grootte en de diversiteit van het werk zichtbaar te maken. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat nut en noodzaak van geestelijke verzorging binnen DJI-inrichtingen duidelijk wordt, dat er beter gebudgetteerd kan worden, dat in een vroeg stadium maatregelen kunnen worden genomen tegen een te hoge werkdruk en dat de samenwerking met de inrichtingen soepeler kan verlopen. Daarnaast kan een organisatie als DJI, rekeninghoudend met de maatschappelijke opvattingen, de inzet en het resultaat van geestelijke verzorging verantwoorden.

Behandeld worden in een tbs-kliniek: Vallen en opstaan

“Wantrouwen is mijn probleem. Het heeft me keer op keer in de problemen gebracht”, vertelt tbs-gestelde Ihsan, die sinds enkele jaren is opgenomen in de Van Mesdagkliniek in Groningen. Hij oogt nu als een sportieve twintiger, maar dat is wel anders geweest. Al jong belandde hij op straat, waar zijn leven bestond uit drugs en criminaliteit. De behandeling heeft zijn kijk op het leven en op zichzelf veranderd.

Een diepgeworteld wantrouwen tegenover andere mensen heeft het gedrag van Ihsan altijd bepaald. Vanaf zijn vroege jeugd heeft hij zich onveilig en onrustig gevoeld. Met uiteindelijk ernstige gevolgen. Hij werd veroordeeld wegens doodslag, zat zijn straf uit in de gevangenis en werd aansluitend geplaatst in een tbs-kliniek. Momenteel leert hij met behulp van zijn behandelaars om zijn gedrag te begrijpen en te veranderen. Sociotherapeut Gera: “De kliniek biedt daarvoor een veilige omgeving. Ihsan heeft ervaren dat openheid hem verder helpt. Het is voor hem een hele stap geweest om zijn behandelaars te gaan vertrouwen. Hij is op de goede weg, maar soms kan hij nog behoorlijk vlammen. Ik zeg altijd: hier binnen mag het nog misgaan, want alleen door fouten te maken kun je leren.”

“TBS maakt je geen perfect mens”, relateert Ihsan nuchter. “Maar ik leer hier wel hoe ik mijn leven op de rails kan krijgen. Ik ben volwassener en meer verantwoordelijk geworden. Ik ben minder naar anderen gaan wijzen en kijk meer naar mezelf, naar hoe mijn houding is naar andere mensen toe.” De laatste tijd heeft hij grote vorderingen gemaakt. “Het gaat met vallen en opstaan. Ik zie steeds beter waar mijn valkuilen liggen. Mijn steuntje in de rug is het signaleringsplan. Dat is een soort kaart met scores. Daarop schrijf ik elke dag wat er gebeurt. Bijvoorbeeld als ik boos was of teleurgesteld. Ik kijk wat er is voorgevallen en hoe ik daarop heb gereageerd. Dat bespreek ik dan. Het helpt me om een andere kijk op dingen te krijgen.”

NIET GENEZEN, WEL BEHEERSEN

Patiënten zicht geven op de signalen die tot risicogedrag kunnen leiden: zo beschrijft Gera het signaleringsplan. Het is één van de instrumenten die tijdens de behandeling worden ingezet. In het geval van Ihsan is er sprake van een persoonlijkheidsstoornis die te behandelen is. Genezing is geen realistisch einddoel, maar beheersing wel. Door te leren op welke signalen hij moet letten, kan hij risicogedrag voorkomen. Risicogedrag kan namelijk uitmonden in delictgedrag. “Pas als een patiënt gedurende lange tijd heeft laten zien dat hij in staat is tijdig te reageren op zijn risicosignalen, komt de mogelijkheid van resocialisatie ter sprake”, aldus Gera. Zo worden patiënten als Ihsan stap voor stap voorbereid op een mogelijke terugkeer in de maatschappij. Andere patiënten – bij wie behandeling niet (genoeg) aanslaat – kunnen in een longstay-voorziening worden opgenomen.

Naast therapie vult Ihsan zijn dagen onder meer met werken in de tuin, het uitbreiden van zijn rekenvaardigheden en het meespelen in de zaalvoetbalcompetitie. “Altijd thuiswedstrijden”, grapt hij. Ondertussen bereidt hij met zijn psycholoog en sociotherapeut de overstap naar de resocialisatie-afdeling voor. Hij overweegt om een opleiding tot metselaar te volgen als hij toestemming krijgt voor onbegeleid verlof. Hij houdt van fysiek werk en wil onderzoeken of dit iets voor hem is. Aan motivatie ontbreekt het hem niet. Tegelijkertijd beseft hij dat er nog een hoop moet gebeuren. Als hij vrij komt, hoe gaat hij dan zijn dagen vullen? Hoe ziet zijn ‘vangnet’ van zorg- of hulpverleners eruit? Hoe maakt hij nieuwe vrienden? Allemaal aspecten die in de behandeling uitgebreid aan de orde komen.

Gera: “Een persoonlijkheidsstoornis kun je niet met medicatie behandelen. Het gaat niet – zoals bij schizofrenie – om een chemische disbalans in de hersenen. De behandeling is gericht op zelfinzicht, het leren herkennen van je gedachten en gevoelens, het erkennen van de gevolgen van je gedrag. TBS geeft deze mensen alsnog een kans om te leren leven.”

*Ihsan: “TBS maakt je geen perfect mens,
maar ik leer hier wel hoe ik mijn leven
op de rails kan krijgen.”*

DJI presenteert visie op gezondheidszorg

De overheid hoort te zorgen voor een goede gezondheidszorg voor al haar inwoners. Ook ingesloten en hebben recht op deze zorg; DJI draagt daar de verantwoordelijkheid voor. Om deze taak naar behoren uit te voeren, is een heldere en samenhangende visie een eerste vereiste. Daarom presenteerde DJI in 2006 zijn Gezondheidszorgvisie.

De kern van deze visie is niet alleen dat iedere ingeslotene recht heeft op gezondheidszorg, maar ook dat de kwaliteit gelijkwaardig is aan de zorg die buiten de inrichting gegeven wordt. Uiteraard moet er wel rekening mee gehouden worden dat de patiënt gedetineerd is. Een belangrijk onderscheid moet gemaakt worden tussen individuele en forensische gezondheidszorg. De eerste gaat over individuele patiënten uit alle inrichtingen en regimes, die tijdens hun detentie (geestelijk) ziek worden. Doel is de patiënt beter maken of pijn bestrijden. Forensische gezondheidszorg betreft de zorg voor en behandeling van patiënten binnen een strafrechtelijk kader (zoals TBS). De behandeling richt zich op het wegnemen van psychische stoornissen die ten grondslag liggen aan het gepleegde delict. Doel is herhaling te voorkomen.

Het nieuwe zorgbeleid van DJI heeft vijf speerpunten. Een goed psychosociaal klimaat, dat de psychische schade van het ingesloten zijn moet beperken, is daar één van. Zorg op maat een tweede. Ook de (hoge) kwaliteitseisen voor medisch en verpleegkundig personeel binnen DJI vormen een punt van aandacht, net als een goede zorginfrastructuur in alle inrichtingen. Een laatste belangrijk punt is de samenwerking en afstemming met andere partners: alleen zo kan er continuïteit bereikt worden in de (na)zorg.

Dienst Vervoer & Ondersteuning bereidt zich voor op C2000

De ruim 1100 medewerkers van de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) zorgen er elke dag voor dat arrestanten, gedetineerden en vreemdelingen tijdig en veilig worden vervoerd van en naar o.a. justitiële inrichtingen, rechtbanken en politiebureaus. Daarnaast bezorgt DV&O goederen en dossiers op het juiste adres.

In 2006 zijn voorbereidingen getroffen om de dienst aan te sluiten op het landelijke communicatienetwerk C2000. Dit beveiligde communicatienetwerk stelt hulpdiensten en andere ketenpartners op het gebied van veiligheid in staat om snel en efficiënt te schakelen.

HOOFDDIRECTIE

Officemanagement

Corporate Communicatie

Concernstaf Uitvoeringsbeleid

Concernstaf Bedrijfsvoering

- ICT-Services
- Opleidingsinstituut DJI
- Shared Service Centers
- Concernstaf P&O i.o.

Bureau Integriteit en Veiligheid

Dienst Vervoer en Ondersteuning

Dienst Geestelijke Verzorging

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

**Sectordirectie
Gevangeniswezen**

**Penitentiaire
Inrichtingen**

**Sectordirectie
TBS**

**Forensisch
Psychiatrische Centra**

**Sectordirectie
Justitiële
Jeugdinstellingen**

**Justitiële
Jeugdinstellingen**

**Directie
Bijzondere
Voorzieningen**

**Bijzondere
Voorzieningen**

**GEMIDDELDE PERSONEELSSTERKTE AMBTELIJK PERSONEEL OMGEREKEND NAAR VOLTIJDBANEN (FTE)
(EXCLUSIEF PARTICULIERE INRICHTINGEN)**

	2002	2003	2004	2005	2006
Gevangeniswezen inclusief Bijzondere Voorzieningen	11.731	12.511	13.538	11.947	11.542
Justitiële jeugdinstellingen	1.827	1.747	1.717	1.644	1.554
TBS-inrichting	1.354	1.395	1.403	1.405	1.206
Landelijke diensten (incl. Pieter Baan Centrum)	1.217	1.287	1.288	1.737	2.570
Hoofdkantoor	309	350	415	407	413
Totaal	16.438	17.290	18.361	17.140	17.285

VERDELING DJI PERSONEEL MAN/VROUW (IN %)

	2002	2003	2004	2005	2006
Man	67,8	67,6	67,3	66,7	65,4
Vrouw	32,2	32,4	32,7	33,3	34,6

GEMIDDELTE CAPACITEIT DJI

	2003	2004	2005	2006
Gevangeniswezen en Bijzondere Voorzieningen	15.633	17.628	18.449	18.260
Justitiële jeugdinrichtingen	2.326	2.495	2.581	2.674
TBS	1.297	1.369	1.502	1.703
Totaal DJI	19.256	21.492	22.532	22.637

(INCLUSIEF DOOR DJI BETAALD GEBRUIK VAN POLITIECELLEN, EXCLUSIEF EXTRAMURALE BEZETTING)**GEMIDDELTE CAPACITEIT SECTOREN GEVANGENISWEZEN EN BIJZONDERE VOORZIENINGEN**

	2003	2004	2005	2006
Capaciteit voor strafrechtelijk verblijvenden	13.724	15.338	15.601	14.950
Capaciteit vreemdelingenbewaring (Vreemdelingenwet, art. 59) en grenslogies (Vreemdelingenwet, art. 6) (incl. uitzetcentra)	1.909	2.290	2.848	3.310
Totaal Gevangeniswezen en Bijzondere Voorzieningen	15.633	17.628	18.449	18.260

(INCLUSIEF DOOR DJI BETAALD GEBRUIK VAN POLITIECELLEN, EXCLUSIEF EXTRAMURALE BEZETTING)**GEMIDDELTE CAPACITEIT SECTOR JUSTITIËLE JEUGDINRICHTINGEN**

	2003	2004	2005	2006
Opvangplaatsen	1.050	1.142	1.121	1.161
Behandelplaatsen	1.276	1.345	1.424	1.469
Veelplegersplaatsen	-	8	36	44
Totaal Justitiële jeugdinrichtingen	2.326	2.495	2.581	2.674

(EXCLUSIEF EXTRAMURALE BEZETTING)

GEMIDDELDE CAPACITEIT SECTOR TBS 2003-2006 (EXCLUSIEF TBS'ERS MET PROEFVERLOF)				
	2003	2004	2005	2006
Rijks TBS-inrichtingen	473	485	511	568
Particuliere TBS-inrichtingen	650	699	797	941
Subtotaal Justitiële TBS-inrichtingen	1.123	1.184	1.308	1.509
Niet-justitiële inrichtingen (GGz)	174	185	194	194
Totaal TBS-inrichtingen	1.297	1.369	1.502	1.703
Waarvan longstay-plaatsen	60	60	81	163

ULTIMO CAPACITEIT DJI 2003-2006 (EXCLUSIEF EXTRAMURALE BEZETTING EXCLUSIEF GEBRUIK VAN POLITIECELLEN)					
	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	GROEI AANTAL PLAATSEN 2006 T.O.V. 2005
Penitentiaire inrichtingen	14.771	16.405	16.499	17.838	1.339
Uitzetcentra	300	600	880	880	-
Detentiecentra voor drugskoeriers	1.265	1.265	378	-	-378
Subtotaal Gevangeniswezen en Bijzondere Voorzieningen	16.336	18.270	17.757	18.718	961
Justitiële jeugdinstellingen	2.399	2.566	2.571	2.753	182
TBS-inrichtingen, inclusief GGz	1.303	1.401	1.637	1.738	101
Totaal DJI	20.038	22.237	21.965	23.209	1.244

GEMIDDELDE EXTRAMURALE BEZETTING

	2003	2004	2005	2006
Deelnemers penitentiaire programma's, zonder en met Elektronisch Toezicht (ET) in gevangeniswezen	322	512	623	652
Elektronische detentie thuis (ED)	14	191	219	196
Deelnemers scholing- en trainingsprogramma's en proefverlof (jeugd)	28	47	58	75
Proefverlof TBS	120	128	107	97
Totaal DJI extramurale bezetting	484	878	1.007	1.020

GEMIDDELDE BEZETTINGSGRAAD (IN %)

	2003	2004	2005	2006
GW en DBV: Capaciteit strafrechtelijk verblijvenden	97,2	95,3	95,2	83,5
GW en DBV: Capaciteit vreemdelingenbewaring en grenslogies	98,8	97,6	89,4	90,6
Justitiële Jeugdinstellingen	93,7	92,3	92,3	90,8
TBS-inrichtingen, incl. GGz	99,9	99,8	97,3	96,2
Totaal DJI (gewogen gemiddelde)	97,1	95,4	94,5	86,3

(DE BEZETTINGSGRAAD VAN DE SECTOR MET DE MEESTE PLAATSEN LEGT HET GROOTSTE GEWICHT IN DE SCHAAL)**PIETER BAANCENTRUM-RAPPORTAGES**

	2003	2004	2005	2006
Totaal PBC-productie	226	225	222	220

INSTROOM VANUIT POLITIEBUREAU, VRIJE MAATSCHAPPIJ OF ANDERE DJI-SECTOR

	2003	2004	2005	2006
Sectoren Gevangeniswezen en Bijzondere Voorzieningen (strafrechtelijk, vreemdelingenbewaring en grenslogies)	37.750	47.631	57.091	57.311
Sector Justitiële Jeugdinstellingen	4.225	4.692	4.883	4.816
Sector TBS	204	214	161	320

(DEZELFDE PERSONEN KUNNEN MEERDERE MALEN INSTROMEN. TE DENKEN VALT AAN DETENTIERECIDIVISTEN, MAAR BIJVOORBEELD OOK AAN PERSONEN DIE VANUIT DE SECTOR GW ZIJN OVERGEPLAATST NAAR DE SECTOR TBS)

TIJDIGE TENUITVOERLEGGING STRAFFEN EN MAATREGELEN

	2003	2004	2005	2006
Gevangeniswezen: personen met lopende vonnissen in vrije maatschappij wachtend op een oproep van de sector gevangeniswezen (strafrechtelijk)	1.800	1.758	1.836	1.521
JJI: PIJ'ers tijdig geplaatst in behandelinstelling (%) *	3,5%	0%	11%	35,6%
JJI: Crisis-ots'ers binnen een week geplaatst in crisisopvang (%)	78%	88%	66%	99,3%
TBS-passanten wachtend in het gevangeniswezen op plaatsing in een TBS-kliniek	169	188	214	146

** In de periode 2003-2005 was de norm voor tijdige plaatsing van PIJ'ers in een behandelinstelling één maand. Vanaf 2006 is de norm vastgesteld op plaatsing binnen drie maanden.*

INSTROOM PENITENTIAIRE PROGRAMMA'S (PP) EN SCHOLING- EN TRAININGSPROGRAMMA'S (STP) / PROEFVERLOF JJI

	2003	2004	2005	2006
Instroom PP	1.140	1.708	1.957	1.933
Instroom STP en proefverlof JJI	91	187	152	200

ONTWIKKELING AANTALLEN INGESLOTENEN IN ENKELE GEÏNDUSTRIALISEERDE LANDEN: AANTAL INGESLOTENEN (ALLE SECTOREN) PER 100.000 INWONERS (ALLE LEEFTIJDEN) 1987, 1997, 2001, 2002, 2003-2005

	1987	1997	2001	2002	2003	2004	2005	% VERANDERING 1987-2005
Verenigde Staten	345	645	686	702	715	724	738	114%
Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales)	95	125	127	137	141	141	148	56%
Nederland	40	85	93	101	112	123	128	220%
Australië	70	95	116	116	118	120	126	80%
Oostenrijk	96	86	85	87	100	108	105	9%
Duitsland	66	90	98	86	98	97	95	44%
Frankrijk	90	90	77	87	93	91	85	-6%
België *	-	84	85	86	90	88	91	8%
Zweden	56	60	68	73	75	81	82	46%
Denemarken	62	65	59	63	65	70	77	24%

* Cijfer België berekend op basis van ontwikkelingen vanaf 1997.

Bronnen: Home Office, Research, Development & Statistics Directorate, world prison population list 7th edition.

PROCENTUELE VERDELING NAAR DELICT* VAN JUSTITIABELEN (GW) IN VOORLOPIGE HECHTENIS OF VEROORDEELD TOT EEN STRAF OP PEILDATUM 31 DECEMBER (INCLUSIEF INGESLOTENEN DETENTIECENTRA)

	2003	2004	2005	2006**
Geweldsmisdrijf	43%	40%	44%	43%
Vermogensmisdrijf	20%	21%	21%	20%
Opiumdelict	25%	22%	20%	22%
Vernieling en openbare orde	4%	5%	5%	6%
Verkeer	1%	2%	2%	1%
Overig en onbekend	7%	10%	8%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%

**indeling conform CBS-classificatie, 2003 bevat gecorrigeerde cijfers.*

***cijfers zijn exclusief vreemdelingen, uitlevering bewaring en tbs-passanten.*

AANTAL ONTVLUCHTINGEN UIT GESLOTEN INRICHTINGEN 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
Gevangeniswezen	15	7	16	3
Bijzondere Voorzieningen (detentie- en uitzetcentra)	2	14	14	2
Justitiële jeugdinstellingen	17	13	8	12
TBS	3	3	0	0
Totaal	37	37	38	17

RECIDIVE NA ONTSLAG UIT EEN PENITENTIAIRE INRICHTING												
RECIDIVE % BINNEN:	ALGEMENE RECIDIVE * Ontslagen uit een penitentiaire inrichting in:						DETENTIE RECIDIVE ** Ontslagen uit een penitentiaire inrichting in:					
	1997	1999	2000	2001	2002	2003	1997	1999	2000	2001	2002	2003
1 jaar	43	43	45	46	45	43	20	22	23	24	26	27
2 jaar	55	55	58	59	57	54	32	34	34	35	37	39
3 jaar	62	62	65	65	62	-	39	41	41	42	46	-
4 jaar	66	66	69	69	-	-	44	46	47	46	-	-
5 jaar	69	69	71	-	-	-	47	50	51	-	-	-
6 jaar	71	71	-	-	-	-	49	53	-	-	-	-
7 jaar	73	-	-	-	-	-	51	-	-	-	-	-
8 jaar	74	-	-	-	-	-	53	-	-	-	-	-

*Algemene recidive: percentage gedetineerden dat na ontslag uit een penitentiaire inrichting opnieuw met Justitie in aanraking is gekomen
 **Detentierecidive: percentage gedetineerden dat na ontslag uit een penitentiaire inrichting opnieuw in een penitentiaire inrichting is ingesloten
 Bron: WODC (algemene recidive) en DJI (detentierecidive)

RECIDIVE NA ONTSLAG UIT EEN JUSTITIËLE JEUGDINRICHTING**ALGEMENE RECIDIVE ***
Ontslagen uit een justitiële jeugdinrichting in:**RECIDIVE %**
BINNEN:

	1997	1999	2000	2001	2002	2003
1 jaar	44	39	36	40	39	36
2 jaar	60	55	54	57	56	54
3 jaar	68	64	64	66	65	-
4 jaar	73	69	70	72	-	-
5 jaar	76	73	74	-	-	-
6 jaar	79	76	-	-	-	-
7 jaar	81	-	-	-	-	-
8 jaar	82	-	-	-	-	-

* Percentage jeugdigen dat na ontslag uit een justitiële jeugdinrichting opnieuw met Justitie in aanraking is gekomen Bron: WODC

RECIDIVE VAN EX-TERBESCHIKKINGGESTELDEN**ALGEMENE RECIDIVE ***
Terbeschikkingstelling beëindigd in:**RECIDIVE %**
BINNEN:

	1989-1993	1994-1998	1999-2003
1 jaar	20	10	13
2 jaar	35	18	24
3 jaar	41	26	-
4 jaar	46	30	-
5 jaar	49	34	-
6 jaar	52	36	-
7 jaar	55	40	-
8 jaar	56	-	-
9 jaar	56	-	-
10 jaar	57	-	-
11 jaar	59	-	-

* Percentage ex-terbeschikkinggestelden dat opnieuw met Justitie in aanraking is gekomen Bron: WODC

KOSTEN GEVOERD BELEID

(BEDRAGEN X €1.000)	Realisatie 2002	Realisatie 2003	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
Totaal kosten DJI	1.426.822	1.553.501	1.756.654	1.812.996	1.864.978	1.888.149

KOSTPRIJS PER PLAATS PER DAG X €1 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	Kader 2006	Realisatie 2006
Gevangeniswezen strafrechtelijk	185	191	187	179	180	181
Vreemdelingen bewaring	185	191	170	167	169	143
Bewaring drugskoeriers	-	134	146	140	160	*
Uitzetcentra	-	201	147	120	151	143
Extramurale sanctiecapaciteit (o.a. penitentiaire programma's)	74	49	67	67	70	72
Justitiële jeugdinstellingen: rijks	319	338	-	-	-	-
Justitiële jeugdinstellingen: particulier	261	285	-	-	-	-
Justitiële jeugdinstellingen: Rijks/particulier gemiddeld	-	-	299	293	287	308
TBS instellingen: rijks	520	502	-	-	-	-
TBS instellingen: particulier	408	406	-	-	-	-
TBS-instellingen: gemiddeld	-	-	441	435	466	444

* begrepen in prijs Gevangeniswezen strafrechtelijk

GESPECIFICEERDE VERANTWOORDINGSSTAAT 2006			
(BEDRAGEN X € 1.000)	Oorspr. vastgest. begroting	Realisatie	Vershil realisatie en oorspr. vastgest. begroting
BATEN			
Opbrengst moederdepartement	1.664.155	1.624.089	-40.066
Vooruitontvangen bijdrage IPZ	2.482	2.482	-
Opbrengst overige departementen	-	-	-
Opbrengsten derden	196.341	229.519	33.178
Rentebaten	2.000	9.917	7.917
Buitengewone baten	-	40.409	40.409
Exploitatiebijdrage	-	-	-
Totaal baten	1.864.978	1.906.416	41.438
LASTEN			
Apparaatskosten			
Personele kosten	931.062	915.454	-15.608
Materiële kosten	880.668	897.783	17.116
Rentelasten	4.516	2.614	-1.902
Afschrijvingskosten			
Materieel	45.859	53.026	7.167
Immaterieel	-	-	-
Dotaties aan voorzieningen	2.874	19.272	16.398
Buitengewone lasten	-	-	-
Totaal lasten	1.864.978	1.888.149	23.171
Saldo baten en lasten	0	18.267	18.267

BALANS PER 31 DECEMBER**(BEDRAGEN
X €1.000)****31.12.2006****31.12.2005****ACTIVA****Materiële activa**

Installaties en inventarissen	156.769	167.010
Overige materiële vaste activa	11.932	14.102
Eigenaarszaken RGD	-	346
Voorraden	5.224	5.584
Debiteuren	14.212	12.844
Nog te ontvangen	136.313	137.778
Liquide middelen	215.901	174.624

Totaal activa**540.351****512.288****PASSIVA****Eigen vermogen**

Exploitatiereserve	82.933	54.431
Onverdeeld resultaat	18.267	28.502
Leningen bij het Ministerie van Financiën	49.662	78.281
Voorzieningen	110.935	151.177
Crediteuren	37.440	34.535
Nog te betalen	241.114	165.362

Totaal passiva**540.351****512.288****NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN****VERPLICHTING
PER 01-01 (X €1 MLN.)****2007****2008****2009****2010
e.v.**

Lopende huur- en servicecontracten Rijksgebouwdienst	253,5	230,2	199,4	1.394,3
---	-------	-------	-------	---------

DIT JAARBERICHT IS EEN UITGAVE VAN DJI, AFDELING CORPORATIE COMMUNICATIE

Tekst

Vleesenbeek & Kamminga
Annemieke Lenssinck

Concept/Art direction

Noclichés

Fotografie

Peter van Beek
Josje Deekens Fotografie

Druk

Koninklijke De Swart

Oplage

5000

Uitgave

mei 2007

Contactgegevens

Dienst Justitiële Inrichtingen
Afdeling Corporate Communicatie
Schedeldoekshaven 101
2511 EM Den Haag
Postbus 30132, 2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Voor meer informatie of bestellingen

Postbus 51
T 0800 8051

Artikelnummer DJI/CC/2007/79

Deze publicatie is zuiver informatief. Er kunnen geen rechten aan ontleend worden.

